

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента

Каплуна Сергія Олексійовича

на дисертацію **Гончаренко Олени Володимирівни**

„Підготовка форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації
державних службовців у Франції”,

поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження О.В. Гончаренко пов'язана із необхідністю вивчення та аналізу сучасного досвіду підготовки форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців Франції і визначення можливостей та шляхів його впровадження у аналогічній вітчизняній системі підвищення кваліфікації державних службовців. Форматори є аналогами вітчизняних фахівців-практиків, які є учасниками освітнього процесу згідно нещодавно прийнятого Закону України „Про вищу освіту” 2014 року. Відповідно до наказу Національного агентства України з питань державної служби від 30.03.2015 року № 65 головними компонентами змісту навчання в рамках підвищення кваліфікації державних службовців є теоретичній та практичній. Фахівці-практики залучаються для здійснення саме практичної частини підвищення кваліфікації державних службовців яка забезпечує оволодіння професійними вміннями, що є умовою успішного виконання посадових завдань і функцій. Брак педагогічних вмінь та знань у фахівців-практиків заважає посиленню саме практичного компоненту, який впливає на якість підвищення кваліфікації. Актуальність проблеми дослідження Олени Володимирівни Гончаренко пов'язуємо з відсутністю певної педагогічної підготовки фахівців-практиків до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців, а також з невизначеністю їх ролі, функцій і обов'язків. Таким чином, тема дисертаційного дослідження Олени Володимирівни

Гончаренко є актуальною для теорії і методики професійної освіти в Україні, удосконалення процесу навчання в рамках підвищення кваліфікації державних службовців.

Наукова логіка та науковий апарат дослідження виписано чітко. У роботі кваліфіковано сформульовано об'єкт, предмет, мету дослідження. Логічно визначені завдання дослідження та методи їх вирішення. Слід відзначити, що структура дисертаційної роботи відрізняється внутрішньою логікою і послідовністю. Дисертація складається з вступу, трьох розділів, додатків.

Відповідно до логіки дослідження та визначеного наукового апарату у роботі розкрито основні положення. Перш за все, у цьому плані необхідно відмітити виважений підхід дисертантки щодо вивчення теоретичних питань підвищення кваліфікації державних службовців. Так, у першому розділі **„Теоретичні питання підвищення кваліфікації державних службовців”** дисертантка досліджує ступінь наукової розробленості проблеми підготовки форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців за трьома напрямками: 1) підвищення кваліфікації державних службовців в Україні; 2) французький досвід підвищення кваліфікації державних службовців; 3) форматори в процесі підвищення кваліфікації державних службовців. На основі проведеного теоретичного аналізу значної кількості вітчизняних та французьких джерел (дисертацій, монографій, посібників, першоджерел тощо) дослідниця аналізує дослідження французьких і вітчизняних освітян, розкриває теоретичні питання виникнення, становлення та розвитку професії „форматора”. розглядає сучасний стан системи підвищення кваліфікації державних службовців України.

На основі вивчення законодавчих документів, аналізу наукової літератури з питань підвищення кваліфікації державних службовців дисертантка пов'язує зміни у нормативно – правових актах України та Франції з науковими дослідженнями різних галузей науки. Олена Володимирівна з'ясовує, що процес підвищення кваліфікації державних службовців має особливості, визначає що об'єктом досліджень освітян є методичний напрям впровадження інновацій у

процес підвищення кваліфікації, де наголошується про необхідність впровадження інтерактивних форм навчання, які спрямовані на вироблення вмінь управлінської діяльності посадовців та мають здійснюватися саме фахівцями-практиками, що володіють вміннями викладацької роботи, мають досвід з практики державного управління та місцевого самоврядування. Гончаренко О.В. доводить аналогію українських фахівців-практиків державної служби з французькими форматорами, науково обґрунтовує відсутність досліджень у вітчизняній фаховій літературі з питань діяльності форматорів та їх підготовки до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців.

Автором проаналізовано значний обсяг французьких першоджерел, що дало змогу визначити поняття „форматора”, що складає наукову новизну роботи. Олена Володимирівна у своєму дослідженні виявила, що робота форматорів в системі підвищення кваліфікації ґрунтується на особливостях їх ролі, статусу, функцій, вимог, а підготовка форматорів до педагогічної діяльності краще за все відбувається через неформальну освіту у Франції.

Справляє позитивне враження здійснений автором у дослідженні аналіз стану системи підвищення кваліфікації державних службовців в Україні, який дозволив спостерігати за постійним її розвитком, законодавчими нововведеннями, що передбачають у майбутньому оновлення існуючих та розробку інноваційних форм підвищення кваліфікації державних службовців на основі аналізу ситуацій в процесі навчання. Дисертантка з'ясувала сучасні недоліки зазначеної системи, ряд яких зумовлено саме відсутністю підрозділу з навчання фахівців-практиків, які залучаються до роботи в системі підвищення кваліфікації, невизначеністю їх функцій, обов'язків та вимог до них. Саме це підтверджує актуальність та доцільність дисертаційної роботи О.В. Гончаренко.

У другому розділі дисертації „Підготовка форматорів до педагогічної діяльності в системі підвищення кваліфікації державних службовців” дисертанткою було проаналізовано французький досвід щодо теоретичних та організаційних засад педагогічної діяльності форматора у підвищенні

кваліфікації державних службовців Франції, обґрунтовано сутність і структуру педагогічної діяльності форматора, розкрито зміст, форми методи підготовки форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців.

На позитивну оцінку заслуговує здійснений дисертанткою аналіз нормативних документів, які довели історичний перебіг створювання і структуризації послуг навчання в рамках підвищення кваліфікації французьких державних службовців. Слід також відзначити, що дисертантка виділяє чотири сучасні моделі підвищення кваліфікації державних службовців Франції чим з'ясовує організаційні засади діяльності форматорів: „супутнє навчання”; навчання в „професії”; підготовка до конкурсів та екзаменів; навчання „індивідуальний проект”. Олена Володимирівна вперше у вітчизняній науковій літературі надає їм характеристику, що є цінним для удосконалення підвищення кваліфікації вітчизняних державних службовців. Цінність дослідження полягає у визначенні ролі інженерії у професійному навчанні, яка є теоретичною основою організації та педагогічного забезпечення процесу підвищення кваліфікації державних службовців Франції. Схвалення заслуговує проведений автором ґрунтовний аналіз французької фахової літератури завдяки якому дисертантка наводить періоди впровадження інженерії у професійне навчання та з'ясовує, що інженерія являє собою відразу комплекс організаційних, проєктивних, конструктивних умінь педагога з метою дидактичного проєктування як процесу підвищення кваліфікації в цілому, так і окремих занять в цьому контексті. В дисертаційному дослідженні наведено три види інженерії: політична інженерія, інженерія навчання та педагогічна інженерія, надано характеристики кожній із них. Автор здійснила теоретичний аналіз французької наукової літератури з питань інженерії навчання та педагогічної інженерії та з'ясувала, що вони ґрунтуються на ідеях діяльнісного підходу та екзистенціалізму, професійної дидактики, андрагогіки, ергономічної психології. В роботі вперше розкрито сутність професійної дидактики, надані характеристики її напрямів в процесі підвищення кваліфікації державних службовців. Цінним є визначення сутності

педагогічної інженерії, як методології діяльності форматора, яка орієнтована на сам процес навчання та надає логіку організації діяльності форматора, моделює організацію засвоєння змісту навчання в рамках підвищення кваліфікації державних службовців. Особливу увагу дослідниця приділила такому засобу навчання, як моделювання, що надає можливість формування вмінь державного службовця, створює умови для рефлексивного аналізу форматором своєї діяльності.

Оленою Володимирівною Гончаренко досліджено теоретичні засади і структуру педагогічної діяльності форматора через аналіз знов таки першоджерел французької наукової літератури. Дисертантка визначає функції форматора, послідовність його дій, з'ясовано сутність дидактичної ситуації та роль дидактичного контракту в процесі підвищення кваліфікації державних службовців, наводить методи навчання, що має використовувати саме форматор в процесі навчання, визначені педагогічні умови діяльності форматора. Цінним є визначення поняття професіоналізації форматора. За аналізом французьких джерел з питань професіоналізації форматора дисертанткою було визначено критерії ефективності для самого форматора та розкрито їх характеристики, що є доцільним для сертифікації з викладацької діяльності українських фахівців-практиків.

Особливої уваги заслуговує проведений автором теоретичний аналіз французької наукової літератури з питань підготовки форматора, завдяки якому вона узагальнила вимоги до підготовки форматорів, визначила її мету, зміст, завдання, засоби. У перше в українській літературі обґрунтовано доцільність використання web-інструментарію для підготовки форматорів, наведені форми та методи підготовки. Гончаренко О.В. надала характеристики сертифікатам, що отримують форматори після навчання, що є цінним для удосконалення системи підвищення кваліфікації державних службовців в Україні.

У третьому розділі „Впровадження французького досвіду підготовки форматорів в систему підвищення кваліфікації державних службовців України” дисертантка виявила та узагальнила передумови впровадження

французького досвіду: нормативні, організаційні та технічні. Впровадження французького досвіду Оленою Володимирівною відбувалось через розробку нею педагогічного web-ресурсу. Практична цінність цього ресурсу полягає у вільному доступі в Інтернет мережі; в наявності програми, яка поділяється за тематичними блоками, також наявності педагогічного гіду, що надає інформацію з різних педагогічних питань корисних для фахівців-практиків та методичних матеріалів, які ознайомлюють фахівців-практиків з французьким досвідом роботи форматорів. Педагогічний гід та методичні вказівки ефективно доповнюють розроблену програму і web-ресурс. Для визначення змісту розробленого педагогічного інструментарію було враховано результати анкетування державних службовців і фахівців-практиків, що проводилось Оленою Володимирівною до та після навчання фахівців-практиків в Запорізькому центрі перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств та організацій, в ХНЕУ імені Семена Кузнеця, ХНУ імені В.Н. Каразіна. Дисертантка визначила перспективи впровадження французького досвіду підготовки форматорів до підготовки фахівців-практиків системи підвищення кваліфікації державних службовців України, що є цінним для удосконалення процесу підвищення кваліфікації державних службовців та розвитку вітчизняної педагогічної науки.

На основі викладеного можна стверджувати, що представлене дослідження є першою вітчизняною науковою працею, в якій цілісно досліджено теорію та практику підготовку форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців Франції з урахуванням нормативно-правових, організаційних, теоретичних, педагогічних чинників які впливають на педагогічну діяльність форматора в системі підвищення кваліфікації державних службовців Франції. Дисертанткою обґрунтовано можливість і доцільність впровадження французького досвіду з цього питання в систему підвищення кваліфікації державних службовців в Україні. Наукові розробки, викладені у дисертації, збагатили понятійно-категорійний апарат

педагогічної науки, підходи щодо практики підготовки педагогічного персоналу для роботи з державними службовцями в рамках їх підвищення кваліфікації, зокрема підготовки кадрів, які не мають профільної педагогічної освіти для усунення кадрового дефіциту в закладах системи підвищення кваліфікації державних службовців, актуальним для України на сучасному етапі.

Високо оцінюючи дисертаційну роботу Гончаренко О.В. з позицій наукової новизни, теоретичного і практичного значення вважаємо за необхідне навести деякі зауваження й побажання щодо її змісту

1. Хоча дисертація має цілком логічну структуру, а виклад матеріалу є послідовним та поміркованим, автор виніс з основного тексту дисертації до додатків важливі для наукового дослідження положення, що складають його практичну значущість. Так, у додатках В запропонований практичний матеріал з підготовки форматорів, який, на наш погляд, може бути і проваджений у вітчизняну практику підготовки фахівців-практиків.

2. Запропонований автором матеріал у 2 та 3 розділах доцільно було б видати окремим посібником для викладачів системи підвищення кваліфікації державних службовців України.

3. Розкритий автором теоретико-методологічні основи діяльності форматорів доцільно було б більш детально показати і в шляхах впровадження французького досвіду в систему підвищення кваліфікації державних службовців України.

4. Побажанням автору на майбутнє – в подальшому намагались уникати повторів у тексті наукової роботи та формулювати більш чіткі висновки до її розділів.

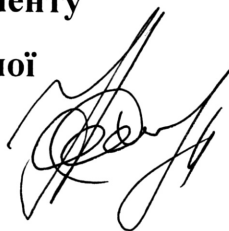
Проте вищеназвані недоліки не знижують значущості виконаної роботи та не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої роботи. Публікації та автореферат повністю відображають основні положення та висновки дисертації.

Таким чином, аналіз дисертаційної роботи, автореферату та опублікованих наукових праць автора дає підстави зробити висновок: дисертація

О.В. Гончаренко „Підготовка форматорів до роботи в системі підвищення кваліфікації державних службовців у Франції” є самостійною завершеною науковою працею, що відповідає вимогам п.п. 9, 11 – 14 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор – Гончаренко Олена Володимирівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри економічних дисциплін
факультету економіки та менеджменту
Національної академії Національної
гвардії України**

С. О. Каплун

Підпис Каплуна С.О. засвідчую.

Заступник начальника Національної академії Національної гвардії України

С.І. Мартиненко